

Kut'ül Amâre Mezopotamya'da Bir Savaş (1915-1916)

Nikolas Gardner

İstanbul, Etkileşim Basın Yayın, Nisan 2016, 233 Sayfa, ISBN: 978-605-183-081-0.

Oğuzhan GÜRSOY*

“Birinci Dünya Savaşı”, Avrupa’da bulunan dört merkezî devlete karşı Avrupa ve diğer kıtalarda bulunan yirmi beş devletin giriştiği, o tarihe kadar görülmemiş büyüklükte olan ilk savaştır. Bu savaşta büyük kuvvetlerle Çanakkale’ye saldıran İngilizler aynı tarihlerde diğer Osmanlı topraklarında da ilerlemeye başlamışlardır. Çanakkale cephesinde Türkler tarafından yenilgiye uğrayan İngilizler başta Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Irak cepheleri olmak üzere yönünü başka cephelere çevirmiş ve bölgenin kalbi olan Bağdat’ı ele geçirmek istemişlerdir. Şüphesiz ki “Osmanlı Devleti” bütün ulusları

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, oguzhan_grs@hotmail.com

içinde barındırarak bir arada yaşamalarını sağlayan, Balkan coğrafyası temelli olmanın yanı sıra üç kıtaya altı yüz yılı aşkın bir sürede hükmeden en büyük Türk Devletlerinden biriydi. “Birinci Dünya Savaşı” sırasında bu kudretli devlet, ne kadar çöküş süreci içerisine girmiş olsa da, Çanakkale cephesinde aldığı zaferle nasıl bir millete sahip olduğunu bir kez daha göstermiş ve tıpkı bu cephede olduğu gibi topraklarını başarılı bir şekilde mertçe savunmuş ve “Kut’ül Amâre” zaferini elde etmiştir.

Eseri tanıtmaya başlamadan önce yazar hakkında bilgi vermek daha yararlı olacaktır. Nikolas Gardner, Royal Military College of Canada (Kanada Harp Akademisi)’da doçent doktor olarak görev yapmakta ve yine aynı akademinin “Savaş Çalışmaları” adlı programının eş başkanlık görevini de yürütmektedir. “Birinci Dünya Savaşı”nın Doğu cephesi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınmaktadır. Yazdığı bu eserle birlikte Türkler için çok önemli olan “Kut’ül Amâre” zaferinin bir İngiliz’in ağzından dinlemesini sağlamıştır.

Tanıtımını yapmış olduğumuz bu eser ilk olarak faydalanmış olduğu yayınlara karşı bir teşekkür kısmıyla başlayıp giriş bölümüyle devam eder. Kitap toplam yedi bölümden oluşmaktadır. Kitabın giriş bölümünde; “Kut’ül Amâre” cephesinde yaşananların hem akademisyenler hem de halk tarafından daha çok ilgi çektiğinden bahsedilmektedir. İngilizlerin sefere başladıktan sonra zor durumda kalmalarına ve savaş sırasında askerlerin çektiği zorluklara ayrıntılı olarak değinilmektedir. Ayrıca, kitabın giriş kısmında o döneme şahitlik eden araştırmacıların İngiliz kuvvetlerine ve komutanına karşı aşağılayıcı eleştirilerine de ayrıntılı olarak yer verilmektedir.

Kabul edilmiş bir Türk zaferinin bir İngiliz’in ağzından dile getirildiği bir kitap olması, Türk okur-yazarının dikkatini daha çok celbedecektir ki giriş kısmı dahil araştırmacıların kendi ordu ve komutanlarını eleştirel anlatımlarına yer verilmesi bu kitabın sıradan bir kitap olmadığını ve Türk okurların daha çok ilgisini çekmesini sağlayacaktır. Sadece buna Türk okurları katmak doğru olmayabilir, bu yüzden şöyle de söylenebilir ; İngilizler dışında kitabı okuyacak okurların kitabı okurken yenilgi yaşamış tarafın ağzından tüm yaşananlar ve sahip olunan zafer ayrıca ilgi çekici olacaktır.

Kitabın ilk bölümü, tıpkı diğer bölümlerinde olacağı gibi, kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmıştır. Yazarın yazdığı bölümleri alt başlıklar halinde sıralaması, okuyucunun konuyu kavramasını daha kolay hale getirmektedir. Yazar bu bölümde okurun “Kut’ül Amâre” kuşatmasının sonuçlarını anlamak için savaşa katılan askerleri anlamak gerektiğini düşünerek savaş sırasında askerlerin yaşadıklarına ayrıntılı bir şekilde dile getirmektedir.

Kitabımızın ikinci bölümündeyse İngiliz Kuvvetleri Komutanı Charles Townshend’in bölgenin kalbi olan Bağdat’a ilerleyişini ayrıntılı bir şekilde anlatan yazar, zaman zaman İngiliz ordusunun cephede başarılı oluşunu ve çoğu zamanda bozguna uğrayışını ayrıntılı bir şekilde aktarmaya çalıştığı

farkedilmektedir. Gardner, bu bölümde “Kut’ül Amâre” seferinin en önemli olayı olan İngiliz kuvvetlerinin Bağdat’a ilerlemek isterken yaşadığı ağır kayıplar nedeniyle Kut’a çekilmesini ve sonrasında yaşanan süreç hakkında bilgi verirken aynı zamanda okurun merakını gidermek istercesine bu bölümü de ayrıntılı bir şekilde anlatması takdir edilmesi gereken bir durumdur.

Kitabımızın ikinci bölümünde, İngilizler’in Kut’a çekilme sürecini anlatılıyor demiştik. Yazar, üçüncü bölümü İngiliz Kuvvetleri Komutanı Charles Townshend’in ordusu ve 6. Hint Tümeni’yle beraber sekiz gün boyunca 140 km’den fazla yol yürüyerek “Kut’ül Amâre”ye vardığını anlatmak için ayrılmaktadır. Ayrıca bu bölümde de o dönemde bulunan araştırmacıların varsayımlarına ve dönemin koşullarına ilişkin yazarımızın yorumlarına da yer verilmektedir.

Kitabımızın bundan sonraki bölümlerinde genellikle İngiliz ordusunun sırasıyla girdiği çatışmaları, komutanların düşünceleri, zaman zaman araştırmacıların eleştirel yaklaşımları ele alınmaktadır. Bunlara ek olarak yazarımız Nikolas Gardner yaşanan olaylar hakkındaki kişisel yorumlarını hem komutanların düşünceleri hem de araştırmacıların eleştirilerine harmanlayarak dile getirmesi okuyucunun aklındaki soru işaretlerine yardımcı olmaktadır.

Tanıtımını yapmış olduğumuz kitabımızın dördüncü bölümünde ise İngilizler’in taarruz hayalleriyle gittikleri seferden Kut’a çekilip savunma yapmak zorunda kalmalarını anlatmakta ve “Osmanlı Devleti”nin, İngilizler’in Kut’a çekilmesinin ardından kuşatmayı başlatmasını ve kuşatma sırasında yaşananlar gayet açık bir şekilde gözler önüne serilmektedir.

Kitabımızın beşinci bölümünde, İngiliz Kuvvetleri Komutanı Charles Townshend’in kaygılarına ve destek kuvvetlerinin yapmış olduğu operasyonlara değinilmiş olup o an içerisinde yaşanmış olduğu söylenen asker diyaloglarına yer verilmektedir. Savaş sırasında askerler arasında gerçekleşen konuşmaların okura aktarılmış olması kitabı okuyanların kitaba kendini daha çok kaptırmasına ve o dönemi hissetmesine yardımcı olmaktadır.

Kitabımızın altıncı ve yedinci bölümlerinde yani son bölümlerindeyse İngiliz ordusunun savaştaki mağrumiyetini ve yenilgisini, İngiliz ordusunun yenilgiyle beraber perişan oluşunu ,açlık çekişini ve savaşın sonunda İngiliz komutanların durumu kabullenip teslim oluşunu yine yorum ve ayrıntılar eşliğinde anlatmaktadır.

Yazarımız kitabımızda yorumlayıcı bir üslup kullanmış olup yaşanan olaylara en ince ayrıntısına kadar yer verip o dönemdeki araştırmacılarında eleştirilerini de göz ardı etmemiş olması bizim daha geniş açıdan konuya hakim olmamızı sağlamaktadır. Hem araştırmacıların eleştirileri hem de gerçek olayları harmanlayıp kendi yorumuyla beraber okuyucuya sunmuş olması ele alınan konunun daha iyi kavranmasını mümkün kılmaktadır.

Şahsi fikrim cephelerde yaşanmış olayları konu edinen veya siyasi-diplomasi tarihi konu edinen buna benzer birçok tarih kitabı okuyabiliriz, ancak önemli olan okuyucunun kitabı okurken sıkılmadan anlatılan dönemi hissetmesini sağlamaktır. Nikolas Gardner'ın yazmış olduğu bu kitap da okuyucunun kitaba kendini kaptırmasını ve dönem hakkında merak ettiklerine yanıt almasını sağlayabilecek bir kitaptır.

Kitabımızın sonuç bölümünde ise yazarımızın eleştirel üslubunu ve savaşın özetini görmekteyiz.

Tanıtmış olduğumuz kitapta ağır bir dil kullanılmadan dönemde yaşanan olayları en ince ayrıntısına kadar anlatılıp olayların objektif bir şekilde eleştirilerek aktarılması, zevkle okuyabileceğimiz bir tarih metnini daha ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Eserimizin bir diğer farkı bir Türk zaferinin yenilen taraf olan bir İngiliz'in gözünden anlatılmış olmasıdır. Tarihe biraz da olsa ilgi duyan birinin bu eseri hiç sıkılmadan anlayarak okuyabileceğini düşünüyorum. Okuyucularımıza "Kut'ül Amâre" zaferimizin mağlup taraf kabul edilen İngiliz gözünden anlatıldığı ve o dönemin ruhunu yansıtmayı başarmış olan Nikolas Gardner'ın meydana getirdiği bu eseri tarihe ilgisi olan olmayan herkese özellikle biz Türkler'e tavsiye ediyor ve keyifli okumalar diliyorum.